

Kīniešu teātris (opera)

Aizsākumi : stāstošā dziedājumu literatūra 说唱文学

Tan dinastijas teātris Caņdzjuņsji 参军戏

Juaņ dinastija (1279-1368)

melodijas 曲 [qu3]

dziesmu spēles 戏 [xi4]

teātris/opera 剧 [ju4]

mūsd. 戏剧 (komēdija), 悲剧 (drāma), 歌剧 (opera)

Raksturīgākās iezīmes

- Mūzika
- Dzeja
- Uzsvars uz kvalitāti, nevis saturu
- Fragmentu uzvedums
- Lomu tipi (ne tik daudz sižeta nozīmīgums)
- Symbolisms: krāsas, priekšmeti, sejas masku vaibsti
- Hiperbolisms
- Emocionāla distance starp lugu un skatītājiem

Galvenie novirzieni

- Ziemeļu teātris: 北曲 (13.-15.gs.)

veidi: 杂剧 [za2 ju4]

- Dienvidu teātris: 南曲 (14.-17.gs.)

veidi: 南戏 [nan2 xi4]; 17.gs. 昆曲 [kun2 qu3]

Pekīnas opera 京剧 [jing1 ju4] *no 18.gs. un mūsdienās*

Sākotnēji Pekinā satiekas Anhui prov. 4 trupas

1. “Trīs svinības” 三庆 san1 qing4
2. “Četri prieki” 四乐 si4 le4
3. “Maigais pavasaris” 温春 wen1 chun1
4. “Pavasara terase” 春台 chun1 tai2

Četri izcilie sieviešu lomu dziedoņi 四大名旦 20.gs.

- **Mei Lanfan 梅兰芳 (1894-1961)**
- Sjun Huišen 荀慧生 (1900-1968)
- Šan Sjaojun 尚小云 (1900-1976)
- Čen Jaņcju 程砚秋 (1904-1958)

Lomas 角色 [jue2 se4]

- 生 [shēng] vīriešu tēli
- 旦 [dàn] sieviešu tēli
- 丑 [chǒu] neglītie komiķi, negatīvie varoņi
- 净 [jìng] krāsainās sejas, pozitīvie varoņi
 - **末 [mò] klauni**

1. Šen 生

Ven šen 文生

a. *Sjao šen* 小生

b. *Lao šen* 老生

2. Dan 旦

a. Cjin ji 青衣

b. Guimen dan 閨門旦

3. Dzin 淨 :

a. Dzen dzjin 正淨

b. Vu dzjin 武淨

c. Fu dzjin 副淨

4. Čou 丑

Pazīstami teātra tēli

- Liu Ban 刘邦
- Sjan Ju 项羽
- Liu Bei 刘备
- Guan Ju 关羽
- Džan Fei 张飞
- Džuge Lian 诸葛亮
- Li Kui 李逵
- Jan Guifei 杨贵妃

Krāsu simbolika

- **Melns** – taisnīgums un lojalitāte
- **Balts** – nodevība
- **Zils** – iedomība, cietsirdība
- **Zaļš** – vardarbība, dusmas
- **Sarkans** – drošsirdība, uzticība

4 daļu sižeta attīstība

- Iesākums 起 [qi3]
- Turpinājums 承 [cheng2]
- Pavērsiens 转 [zhuan3]
- Harmoniska vienošanās 合 [he2]

Teātra vieta 场 [chang3]

Mūzikas reģistri 乐谱 [yue4 pu3]

Mūzikas pavadījums 板腔 [ban3 qiang1]

文场 (stīgu un pūšamie instrumenti)

武场 (sitamie instrumenti)

Četri operas elementi

唱 dziedāšana

念 melodiska runa, dialogi

做 kustības, žesti, mīmika

打 cīņu mākslas elementi un akrobātika

Pentatoniskā toņu skala 五音 (piecas skaņas)

gōng 宫, *shāng* 商, *jué* 角, *zhǐ* 徵 and *yǔ* 羽

12 skaņu tonkārtā 十二律 *lǜ*: 六律 + 六吕

Pazīstamākie dramaturgi Juan din.laikā

- **Guaņ Haņcjin** 关汉卿 (1240-1320)

luga “**Netaisnība pret Dou E**” (窦娥冤 *Dou4 e2 yuan1*)

- **Van Šifu** 王实甫 (13.gs.)

luga “**Piezīmes par Rietumu kambari**” (西厢记 *Xi1 xiang1 ji4*)

- **Ma Džijuaņ** 马致远 (1260-1325)

luga “**Rudens Haņ pilī**” (汉宫秋 *Han4 gong1 qiu1*)

Mūsdienās

Sarunu teātris 话剧 *huàjù*

Komiskie dialogi 相声 *xiàngshēng*